بررسی ارتباط بین پره اکلامیسی با میگرن در دوران بارداری

زهرا کریمیان '، نصرت بهرامی $'^*$ ، ساره سنگی'، آلا صابر محمد 4 ، فیروزه صفری'، محبوبه کفایی عطریان'، ناهید سرافراز'

تاریخ دریافت 1392/04/25 تاریخ پذیرش 1392/06/23

چکیده

پیش زمینه و هدف: میگرن سندرم خوش خیم و راجعه ایی با نشانههای اختلال کارکرد عصبی است. پرهاکلامپسی نوعی سندرم اختصاصی حاملگی است که یکی از علل اصلی مرگ و میر در مادر و جنین محسوب می شود. این تحقیق با هدف تعیین ارتباط بین پره اکلامپسی با میگرن در دوران بارداری مراجعه کننده به بیمارستانهای شهر کاشان در سال ۱۳۹۰ انجام شد.

مواد و روشها: این مطالعه به روش تحلیلی مورد - شاهدی انجام شد. روش نمونه گیری به صورت غیر تصادفی بود. زنان بـه دو گـروه تقسـیم شـدند: گـروه مورد(دارای پره اکلامپسی) ۱۳۲ نفر و تعداد افراد گروه شاهد(بدون پره اکلامپسی) ۱۳۲ نفر. دادههای تحقیـق بـا اسـتفاده از پرسشـنامه ۳ قسـمتی شـامل: مشخصات دموگرافیک، مشخصات طبی و مامایی، ارزیابی وجود پره اکلامپسی و وجود سابقه سردرد میگرن بود. P<0.05 معنیداری در نظر گرفته شد.

یافتهها: نتایج مطالعه نشان داد که میانگین سن بارداری در دو گروه مورد و شاهد به ترتیب دارای P(T) هفته و P(T) هفته بودند (P<0.001). این مطالعه بعلاوه تعداد مبتلایان به میگرن در گروه مورد P=0.001). این مطالعه نشان داد که نسبت شانس وجود سابقه سردردهای میگرنی در افراد دارای پرهاکلامپسی (گروه مورد) P(T) برابر بیشتر از افراد بدون پرهاکلامپسی (گروه شاهد) بود (Odds Ratio=3.6; CI= 1.3-5.9)).

نتیجه گیری: با توجه به نتایج این مطالعه، در طی مراقبتهای بارداری، با تشخیص زودرس پرهاکلامپسی و اقدامات درمانی لازم،می توان از احتمال بـروز پرهاکلامیسی در حاملگی کاست.

كليد واژهها: پرهاكلامپسى، ميگرن، حاملگى

مجله پزشکی ارومیه، دوره بیست و چهارم، شماره هشتم، ص ۱۳۸-۱۳۳، آبان ۱۳۹۲

آدرس مکاتبه: دزفول، انتهای بلوار آزادگان، جنب اداره راهنمایی و رانندگی، معاونت آموزشی، تلفن:۶۲۶۹۵۳۲-۰۶۴۱

Email: Bahrami.n@Dums.ac.ir

مقدمه

پرهاکلامپسی نوعی سندرم اختصاصی حاملگی است که به علت اسپاسم عروقی و فعال شدن اندوتلیوم، جریان خون اعضاء کاهش می یابد(۱). اختلالات فشارخون همراه با خونریزی و عفونت تریاد مرگآوری را تشکیل می دهند که قسمت اعظم مرگ و میر و عوارض مرتبط با حاملگی را باعث می شود. میزان بروز پرهاکلامپسی در زنان با بارداری اول در محدوده ۳ تا ۱۰ درصد گزارش شده است(۲). پرهاکلامپسی خطرات قابل توجهی برای مادر دارد و باعث صدمه به ارگانهای حیاتی بدن مثل مغز،

کبد و کلیه می شود که تهدید کننده حیات است و شامل انعقاد داخل عروقی، خون ریزی داخل مغزی، نارسایی کلیه، جداشدگی شبکیه چشم، ادم ریه، پارگی کبد، سندرم HELLP، اکلامپسی و مرگ می باشد (۱). پره اکلامپسی عوارض جنینی متعددی را نیز ایجاد می کند که شامل محدودیت رشد داخل رحمی، مرده زایی، ضربان قلب غیرقابل رضایت بخش، نمره آپگار پایین و احتیاج به بخش مراقبتهای ویژه است (۴،۳). در مطالعات نشان داده شده که پره اکلامپسی و اکلامپسی با خطر سندرم مرگ ناگهانی شیرخوار همراه است (۵).

ا دانشجوی دکتری بهداشت باروری، دانشگاه علوم پزشکی شاهرود، شاهرود، ایران

^۲ کارشناس ارشد مامایی، عضو هیات علمی دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی دزفول، دزفول، ایران (نویسنده مسئول)

[&]quot; دانشجوی کارشناسی ارشد فیزیولوژی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قم

¹ كارشناس مامايي، دانشگاه آزاد اسلامي، واحد قم

^٥ كارشناس مامايي، دانشگاه علوم پزشكي قم

⁷ کارشناس ارشد مامایی، گروه مامایی، عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی کاشان، ایران

V كارشناس ارشد مامايي، گروه مامايي، عضو هيات علمي دانشگاه علوم پزشكي كاشان

عوامل اتیولوژیک پرهاکلامپسی هنوز مشخص نشدهاند و به بیماری تئوریها معروف است. تئوریهای احتمالی آن شامل پاسخ ایمنی غیرطبیعی، استعداد ژنتیکی، تغییر در فعالیت پروستاگلاندینها، صدمه سلولهای اندوتلیال و تهاجم جفتی غیرطبیعی میباشد(۲). عوامل خطر آن هم شامل بیماری کلیوی مزمن، فشارخون مزمن، سابقه خانوادگی پرهاکلامیسی، حاملگی چند قلو، نولی پاریته، شریک جنسی جدید، سن مادر کمتر از ۱۹ سال و بالاتر از ۴۰ سال، دیابت،ناسازگاری RH، چاقی و وضعیت اقتصادی اجتماعی میباشد(۲٬۶). میگرن یک سندرم خوشخیم و راجعه شامل سردرد، تهوع، استفراغ و یا سایر نشانههای اختلال کارکرد عصبی است که به شکلها و ترکیبهای مختلفی ظهور می کند. شیوع آن در زنان ۱۵درصد و در مردان ۷درصد گزارش شده است (۷). به نظر میرسد که افزایش واکنش پذیری عروق و صدمه اندوتلیال همراه با تجمع پلاکتی و افزایش انقباض عروقی که در بیماران پرهاکلامیسی دیده میشود، مشخصه واضح بیماران میگرنی نیز میباشد(۸).

در مطالعه بانهیدی و همکاران مشخص شد که میزان بروز پرهاکلامیسی در زنان با سابقه میگرن بیشتر بود(۹). در مقابل وین اسکات و همکاران تفاوتی را در بروز پرهاکلامیسی در افراد میگرنی در مقایسه با گروه کنترل پیدا نکردند(۱۰). پیشرفت در درک پاتوفیزیولوژی اختلالات فشارخون حاملگی به ما این امکان را خواهد داد که بیماران مبتلا به اختلالات فشارخون را بهتر ارزیابی کرده و درمان کنیم (۱۱) و با شناخت عوامل خطر آن و با پیش بینی به موقع آنها از بروز این اختلالات در حاملگی پیشگیری کنیم (۴). در ضمن تعیین وجود رابطه بین میگرن و پره اکلامپسی میتواند کلیدی برای کشف اتیولوژیهای ناشناخته این دو بیماری باشد(۱۲). با توجه به اینکه امکان دارد در صورت کشف وجود رابطه بین این دو اختلال، بتوان با تشخیص زودرس و درمان به موقع بیماران مبتلا به میگرن تا حدودی از میزان بروز اختلالات در پره اکلامیسی حاملگی کاست. لذا با وجود تناقضات مذکور و با توجه به شیوع بالای پره اکلامپسی و میگرن در زنان و ناشناخته بودن عوامل خطر آنها، پژوهشگران برآن شدند تحقیقی در زمینه بررسی ارتباط بین پره اکلامیسی در دوران بارداری با میگرن در زنان مراجعه کننده به بیمارستانهای شهر کاشان در سال ۱۳۹۰ انجام دهند.

مواد و روش کار

این مطالعه به روش تحلیلی مورد - شاهدی انجام شد. روش نمونه گیری به صورت غیر تصادفی و مبتنی بر هدف بود. تعداد افراد گروه مورد(دارای یره اکلامیسی) ۱۳۲۲ نفر و تعداد افراد گروه

شاهد(بدون پره اکلامپسی) ۱۳۲ نفر تعیین شد. معیار ورود به مطالعه شامل داشتن ۸ نوبت مراقبت دوران بارداری (حداقل دو نوبت مراقبت در ۲۰ هفته اول بارداری) بود. داشتن سابقه فشارخون مزمن، داشتن فشارخون بالا در۲۰ هفته اول دوران بارداری، بیماری کلیوی، دیابت، بیماری بافت همبند، حاملگی چندقلویی در بارداری فعلی و مصرف سیگار معیارهای خروج از مطالعه بودند. دو گروه از نظر عوامل مداخله گر همسان شدند. در این پژوهش، معیارهای حداقل برای تشخیص پره اکلامپسی بر اساس تشخیص ثبت شده پزشک در پرونده بیماران(تشخیص پره اکلامپسی شامل فشارخون مساوی یا بیشتر از ۱۴۰/۹۰ میلی متر جیوه بعد از هفته ۲۰ حاملگی و پروتئین آوری مساوی یا بیش از ۳۰۰ میلی گرم در ۲۴ ساعت یا مساوی یا بیش از + ۱ در تست نواری ادرار) بود. تشخیص سابقه میگرن هم بر اساس پرسشنامه طراحی شده بر طبق معیارهای بینالمللی انجمن سردرد بود(ICHD-II) و افراد دارای این معیارها، جهت تأیید تشخیص به پزشک نورولوژیست ارجاع داده شدند. لازم به ذکر است که تمام مواردی که در این مطالعه بر اساس پرسشنامه میگرن، به نورولوژیست ارجاع داده شدند، میگرن در آنان تایید گردید.

ابزار گردآوری دادهها در این مطالعه پرسشنامه بود که مشتمل بر ۳ قسمت شامل: مشخصات دموگرافیک، مشخصات طبی، مشخصات مامایی، تشخیص وجود پره اکلامپسی و سابقه سردرد بودند که به روش مصاحبه تکمیل شدند. پژوهشگر با مراجعه به بخش بعد از زایمان بیمارستانهای شهر کاشان، افراد واجد شرایط ورود به مطالعه را پس از اخذ رضایت آگاهانه و کتبی جهت شرکت در پژوهش انتخاب می کرد سپس افراد با توجه به تشخیص پزشکی موجود در پرونده آنها در زمینه داشتن پرهاکلامپسی، در یکی از گروههای مورد یا شاهد قرار گرفتند و پرسشنامه مربوط به میگرن در هر دو گروه تکمیل شد. جهت تعیین اعتبار و پایایی پرسشنامه به ترتیب از اعتبار محتوی و آزمون مجدد استفاده شد. اطلاعات با استفاده از نرمافزار آماری تی مستقل، کای دو، من ویتنی و نسبت شانس آزمونهای آماری تی مستقل، کای دو، من ویتنی و نسبت شانس استفاده شد.

يافتهها

نتایج پژوهش نشان داد که مقایسه آماری بین عوامل زمینهای و مداخله گر در دو گروه مورد و شاهد نشان داد که دو گروه همسان بودند و تفاوت آماری معنیداری با هم نداشتند (جدول شماره ۱). همچنین هر دو گروه مورد و شاهد از نظر سابقه اختلالات فشار خون در بارداریهای قبلی و سابقه خانوادگی فشارخون بالا تفاوت آماری معنیداری نداشتند. در این پژوهش فشارخون بالا تفاوت آماری معنیداری نداشتند. در این پژوهش

مجله پزشکی ارومیه

دو گروه از نظر طول حاملگی به هفته و حاملگی ناخواسته تفاوت آماری معنی داری داشتند بطوریکه میانگین سن بارداری در دو گروه مورد و شاهد به ترتیب $T/P \pm T/P$ هفته و $T/P \pm T/P$ هفته بود(t test; P < 0.001). همچنین در این مطالعه تعداد حاملگی ناخواسته در گروه مورد T/P نفر(T/Pدرصد) و در گروه شاهد T/P نفر (T/Pدرصد) بود که تفاوت آماری معنی داری با هم داشتند(T/Pدرصد).

جدول شماره (۱): مشخصات فردی و باروری زنان مبتلا به پره اکلامپسی (مورد) و زنان غیر مبتلا به آن (شاهد)

آزمون آماری	گروه شاهد(۱۳۲ نفر)	گروه مورد(۱۳۲ نفر)	گروه متغیر ها
P>·/· Δt test;	Υ // ΥΔ± // ۹	7 <i>\\</i> 47± <i>\$</i> /77	سن (سال) (Mean±SD) سن (سال
P>·/· ∆t test;	7/17±1/47	7/27±1/82	تعداد بارداری(Mean±SD)
P>·/· ∆t test;	1/44±1/49	1/8 <u>A±</u> 1/84	تعداد زايمان(Mean±SD)
P>·/• ∆t test;	•/YA±1/•Y	./∧٣±1/.۲	تعداد سقط(Mean±SD)
P>·/• ∆t test;	۵/۴±۳/۱۲	۵/۸۴±۲/۷۱	فاصله تولد فرزندان (سال)(Mean±SD)

جدول شماره (۲): توزیع فراونی زنان بر حسب وضعیت میگرن در دو گروه شاهد و تجربه

نتيجه آزمون	د	شاھ	رد	مور	گروه	_
	درصد	تعداد	درصد	تعداد	یگرن	م
Chi-Square; P<·/·Δ	4/0	۶	81A	19	دارد	_
•	90/0	175	94/4	115	ندارد	
odds ratio: $3/6$; $p < \cdot / \cdot \Delta$	1	177	1	١٣٢	جمع	

ىحث

نتایج این مطالعه با نتایج مطالعه آدنی و همکاران در واشنگتن، فاشی نتی و همکاران در ایتالیا و مطالعه بن هیدی و همکاران مشابه بود(Λ , Λ , Λ , بهطوری که سابقه سردردهای میگرنی با بروز پرهاکلامپسی در حاملگی رابطه داشت. اما با نتایج مطالعه وین اسکات و همکارانش تفاوت داشت(Λ). شاید علت این تفاوت این باشد که در این مطالعات، در مورد تشخیص میگرن تنها به یک سؤال اکتفا شده که آیا مبتلا به میگرن هستید یا نه و گزارش وجود میگرن بر اساس گفته خود بیمار بوده است و لذا افرادی ممکن است میگرن تشخیص داده نشده داشته باشند که در این پژوهش به این مسئله توجه شد.

با توجه به معنی دار بودن ارتباط بین سابقه میگرن و پرهاکلامپسی در این مطالعه، به نظر می رسد که مکانیسمهایی در این زمینه دخیل باشند. اگر چه مکانیسم اولیه این دو بیماری (پرهاکلامپسی و میگرن) به صورت ضعیف شناخته شده است اما

فعالیت غیرطبیعی پلاکتها و فعالیت عروقی مختل شده در مکانیسم آنها مطرح شدهاند. اختلال عملکرد عروق محیطی که در پرهاکلامپسی مشاهده میشود، در موقع حمله میگرنی در عروق مغزی اتفاق میافتد(۱۲). پیشرفت فشارخون در بیماران پره اکلامپتیک ناشی از اختلال عملکرد اندوتلیال و عدم تعادل در تولید و عمل فاکتور فعال کننده عروق میباشد و در نهایت باعث انقباض عروقی و کاهش خونرسانی به ارگانها از جمله بخش جفتی رحمی میشود. میزان اندوتلین ۱ و آنژیوتانسین ۲ که باعث تنظیم غلظت کلسیم سیتوزولی میشوند در بیماران پره اکلامپتیک بالاتر محرکهای محیطی حساس هستند و این باعث ترشح ملاتونین میشود (۱۳٬۱۴). تعداد زیادی از افراد میگرنی به میشود (۱۳٬۱۴). اثرات ملاتونین شامل اثرات ضدالتهابی، از میان برداشتن رادیکالهای آزاد توکسیک، کاهش سیتوکینهای التهابی، مهار آزاد شدن دوپامین، تنظیم عصبی – عروقی و تعدیل سروتونین میباشد(۱۷). ملاتونین به علت اثر آنتی اکسیدان، باعث مهار عمل

لازم به ذکر است که نداشتن سابقه بیماریهای طبی دقیق و مکتوب از شرکت کنندگان از محدودیتهای این پژوهش بود.

نتیجه گیری

مطالعه حاضر نشان داد که بین سابقه میگرن و پرهاکلامپسی در بارداری ارتباط وجود دارد که به نظر میرسد سابقه میگرن در زنان می تواند علامت خطری در بروز پرهاکلامپسی باشد. لذا طبق این مطالعه توصیه میشود بتوان در طی مراقبتهای پیش از بارداری و بارداری در زنان دارای سابقه میگرن، تشخیص زودرس پرهاکلامپسی و اقدامات درمانی لازم را انجام داد تا از احتمال بروز پرهاکلامپسی در حاملگی کاست و بدین ترتیب در جهت ارتقا سطح سلامت مادر، کودک و خانوادهها گام برداشت.

سیاسگزاری

از پرسنل محترم بیمارستانهای شهرستان کاشان به خاطر همکاری با پژوهشگران این مطالعه، کمال تشکر و قدردانی را داریم. همچنین از نمونههای پژوهش که وقت خود را در اختیار پژوهشگر نهاده، تشکر می گردد.

References:

- Gibbs RS, Karlan BY, Haney AF, Nygaard I.
 Danforth's Obstetrics and Gynecology. Tenth edition. Philadelphia: Lippincott Wiliams and Wilkins; 2008.
- Cunningham FG, leveno KL, Bloom SL, Hauth JC, Rouse DJ, Spong Cy. Williams obstetrics.
 23th ed. New York: Mcgraw Hill; 2010.
- Ananth C, Basso O. Impact of Pregnancy-Induced Hypertension on Stillbirth and Neonatal Mortality in First and Higher Order Births: A Population-Based Study. Epidemiol 2010; 21(1): 118–23.
- Yücesoy G, Ozkan S, Bodur H, Tan T, Calişkan
 E, Vural B, et al. Maternal and perinatal outcome
 in pregnancies complicated with hypertensive
 disorder of pregnancy: a seven year experience of
 a tertiary care center. Arch Gynecol Obstet
 2005;273(1):43-9.
- Henderson CH, Macdonald S. Mayes' Midwifery.
 13th ed. Edinburgh: Bailliere Tindall; 2004.

وازواسپاسم می شود و به این ترتیب سطح ملاتونین در بیماران پرهاکلامپتیک بالاتر از زنان حامله نرمال است(۱۸). به طور مشابه در سردردهای خوشهای و میگرن سطح ملاتونین سرم تغییر پیدا می کند(۱۷). در مطالعات سطوح غیرطبیعی سیتوکینها را در زنان مبتلا به پرهاکلامپسی گزارش کردند به طوری که میزان اینترلوکین ۱ در این بیماران افزایش پیدا می کند که این مسئله تغییر سطح ایمنی در بیماران پره اکلامپتیک را ثابت می کند(۱۴). همچنین تاثیر سیتوکینها و نوروپپتیدها در پاتوفیزیولوژی میگرن مطرح شدهاند و فعالیت ضد التهابی این عوامل به صورت مشابه، در بیماران مبتلا به میگرن هم افزایش پیدا می کند(۱۹).

همچنین در این مطالعه سن حاملگی در گروه مورد کمتر از گروه شاهد بود که این نتیجه نیز مشابه نتایج مطالعه فاشی نتی و همکارانش بود(Λ). دلیل آن هم انجام زایمان زودتر از موعد در موارد پره اکلامپسی شدید بود(Υ). از طرفی طولانی کردن بارداری در این موارد هم برای مادر و هم جنین خطرناک میباشد که این مسئله یکی دیگر از علل سن حاملگی پایین تر در گروه مورد میباشد.

- Wong D, Perry SH. Maternal Child Nursing Care.
 3th ed. United States of American: Mosby; 2006.
- Kasper DL. Harrison's Principle of Internal Medicine. 16th ed. Volum two. New York: Mcgraw – Hill publishing; 2005.
- Facchinetti F, Allais G, RE Nappi, D'Amico R, Marozio L, Bertozzi L, et al. Migraine is a risk factor for hypertensive disorders in pregnancy: a prospective cohort study. Cephalalgia 2008; 29: 286–92.
- Bánhidy F, Acs N, Horváth-Puhó E, Czeizel AE.
 Pregnancy complications and delivery outcomes in pregnant women with severe migraine. Eur J Obstet Gynecol Reprod Biol 2007;134(2):157–63.
- Wainscott G, Sullivan FM, Volans GN, Wilkinson M. The outcome of pregnancy in women suffering from migraine. Postgrad Med J 1978; 54(628): 98-102.
- James DK, Steer PJ, Weiner CP, Gonik B. High Risk Pregnancy Management Options. 2nd ed. London: W.B. Saunders publishing; 2000.

مجله پزشکی ارومیه دوره ۲۴، شماره ۸ آبان ۱۳۹۲

 Adeney KL, Williams MA. Migraine headaches and preeclampsia: an epidemiologic review. Headache 2006;46(5):794–803.

- Ariza AC, Bobadilla NA, Halhali A. Endothelin 1 and angiotensin II in preeclampsia. Rev Invest Clin 2007; 59(1): 48-56.
- Reza Mansouri R, Akbari F, Vodjgani M, Mahboudi F, Kalantar F, Mirahmadian M. Serum Cytokines Profiles in Iranian Patients with Preeclampsia. Iran J Immunol 2007; 4(3): 179-85.
- Kallela M, Färkkilä M, Saijonmaa O, Fyhrquist F.
 Endotelin in migraine patients. Cephalalgia 1998;
 18(6): 329-32.
- Vogler B, Rapoport AM, Tepper SJ, Sheftell F,
 Bigal ME. Role of melatonin in the

- pathophysiology of migraine: implication for treatment. CNS Drugs 2006; 20(5): 343-50.
- Peres MFP. Melatonin, the pineal gland and their implications for headache disorders. Cephalalgia 2005; 25(6): 403-11.
- Okatani Y, Wakatsuki A, Watanabe k, Ikenoue N, Fukaya T. Melatonin inhibits vasospastic action of oxidized low-density lipoprotein in human umbilical arteries. J Pineal Res 2000; 29(2): 74-80
- 19. Peterlin BL, Bigal ME, Tepper SJ, Urakaze M, Sheftell FD, Rapoport AM. Migraine and adiponectin: is there a connection?. Cephalalgia 2007; 27(5): 435-46.

A SURVEY ON CORRELATION BETWEEN PREECLAMPSIA WITH MIGRAINE DURING PREGNANCY

Zahra Karimian¹, Nosrat Bahrami*², Sara Sangi³, Ala sabermohammad⁴, Firozeh Safari⁵, Mahboobeh Kafaei Atrian⁶, Nahid Sarafraz⁷

Received: 16 Jul, 2013; Accepted: 14 Sep, 2013

Abstract

Background & Aims: Migraine is a benign syndrome and recurrent with nervous dysfunction symptoms. Preeclampsia is a pregnancy-specific syndrome that it is one of major reasons of mortality in mother and fetus. This study aimed to survey the relationship between preeclampsia in during pregnancy and migraine among women attending to Kashan hospitals in 2011.

Materials & Methods: This study was an analytical case-control study. The sampling was done through a non-randomized objective method. The women were divided into two groups, the case group (with preeclampsia), 132 women and the control group (with preeclampsia) 132 women. The research data collected using demographic feature, medical and midwifery questions, evaluation of preeclampsia and migraine. The p-value of less than 0.05 was considered significant.

Results: According to the findings, the mean of the pregnancy age in the case and the control group were 36.3 ± 3.9 and 37.9 ± 2.1 week (P<0.001). In addition, there was a significant increase in women with migraine in the case group (19 cases) compared with the control group (6 cases)(P<0.001). This study showed that Odds Ratio (OR) estimated that there was 3.6 times more history of migraine among the case group vs. the control group (Odds Ratio=3.6; CI=1.3-5.9).

Conclusion: According to results of this study, early diagnosis of preeclampsia and appropriate treatment during pregnancy can reduce the risk of preeclampsia in pregnancy.

Keyword: Preeclampsia, Migraine, Pregnancy

Address: Department of Midwifery, Dezful University of Medical Sciences, Azadegan Blv., Dezful,

Iran. *Tel*: +98-641-6269532 *E-mail*: Bahrami.n@Dums.ac.ir

SOURCE: URMIA MED J 2013: 24(8): 638 ISSN: 1027-3727

¹ Student Research Committee, Department of Reproductive Health, Shahroud University of Medical Sciences, Shahroud, Iran

² Department of Midwifery, Faculty of Nursing and Midwifery, Dezful University of Medical Sciences, Dezful, Iran (Corresponding Author)

³ Student MSc of Physiology – Islamic Azad University, Qom Branch, Qom, Iran

⁴ Islamic Azad University, Qom Branch, Qom, Iran

⁵ Oom University of Medical Sciences, Qom, Iran

⁶ Department of Midwifery, Kashan University of Medical Sciences, Kashan, Iran

⁷ Kashan University of Medical Sciences, Kashan, Iran